

Από το συγγραφέα του βιβλίου *Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΦΙΝΚΛΕΡ*
ΒΡΑΒΕΙΟ BOOKER 2010

Χάουαρντ Τζέικομπσον

Αστική Ζωολογία

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ: ZOO TIME
Από τις Εκδόσεις Bloomsbury, Λονδίνο 2012
ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Αστική Ζωολογία**
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Howard Jacobson
ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Γιώργος-Ίσαρος Μπαμπασάκης
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Μαρία Σεβαστιάδου
ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: David Mann
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ραλλού Ρουχωτά
ΕΚΤΥΠΩΣΗ: Σταμάτιος Κοτσάτος & ΣΙΑ Ο.Ε.
ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Κωνσταντίνα Παναγιώτου & ΣΙΑ Ο.Ε.

© Howard Jacobson, 2012
© Φωτογραφίας εξωφύλλου: Alamy/iStockphoto
© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2013

Πρώτη έκδοση: Μάρτιος 2013

ISBN 978-960-496-799-5

*Τυπώθηκε σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά
και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτίου.*

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδείας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευσή του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.
Έδρα: Τατοίου 121
144 52 Μεταμόρφωση
Βιβλιοπωλείο: Μαυρομυχάλη 1
106 79 Αθήνα
Τηλ.: 2102804800
Telefax: 2102819550
www.psichogios.gr
e-mail: info@psichogios.gr

PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.
Head office: 121, Tatoiou Str.
144 52 Metamorfossi, Greece
Bookstore: 1, Mavromichali Str.
106 79 Athens, Greece
Tel.: 2102804800
Telefax: 2102819550
www.psichogios.gr
e-mail: info@psichogios.gr

Χάουαρντ
Τζέικομπσον
Αστική
Ζωολογία

Μετάφραση:
Γιώργος-Ίκαρος Μπαμπασάκης

ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ

Φάτε τη σκόνη μου, μτφρ. Αθηνά Μπαλοπούλου,

Εκδ. Πόλις, 2000

Ξεχάστε πια το καλό παιδί, μτφρ. Κωστής Αρβανίτης,

Εκδ. Πόλις, 2002

Η περίπτωση Φίνκλερ, μτφρ. Γιώργος-Ίκαρος Μπαμπασάκης,

Εκδ. Ψυχογιός, 2011

*Στην Τζένι και την Ντίνα
και
στη Μάρλι και τη Νίτα*

Μπορεί άραγε κανείς να αγαπήσει την κόρη
αν δεν είχε αγαπήσει τη μητέρα;

James Joyce, *Οδυσσέας**

* James Joyce, *Οδυσσέας*, μτφρ. Σωκράτης Καψάσκης, Κέδρος, σ. 238.

ΕΝΑ

Πίθηκος

Τη χείδεψε ο άνθρωπος

Οταν με συνέλαβε η αστυνομία, κουβαλούσα ακόμα το βιβλίο που είχα κλέψει από το βιβλιοπωλείο Oxfam στο Τσίπινγκ Νόρτον, μια όμορφη πόλη του Κότσογουολντ, όπου μιλούσα σε μια λέσχη ανάγνωσης. Είχα υποστεί μια εχθρική υποδοχή από τα περίπου δέκα μέλη της, που όπως συνειδητοποίησα όταν ήταν πλέον πολύ αργά, με είχαν προσκαλέσει απλώς για να με προσβάλουν.

«Γιατί μισείτε τις γυναίκες τόσο πολύ;» είπε ένα μέλος της λέσχης.

«Μπορείτε να μου αναφέρετε ένα παράδειγμα που να δείχνει ότι μισώ τις γυναίκες;» ρώτησα ευγενικά.

Ασφαλώς δεν μπορούσε. Είχε σημειωμένες εκατοντάδες παραγράφους με κολλώδη φωσφορούχα βελάνια, που όλα έδειχναν επικριτικά την αντωνυμία «αυτός».

«Προς τι το “τη χείδεψε ο άνθρωπος”;» συνέχισε προκλητικά, σχηματίζοντας τα εισαγωγικά με τα δάχτυλά της μόλις μερικά εκατοστά από το πρόσωπό μου, στιγματίζοντάς με με τη στίξη.

«Δεν παίζει ρόλο το “ο άνθρωπος”. Είναι κάτι ουδέτερο», της απάντησα, οπισθοχωρώντας κατά ένα βήμα. «Δε σηματοδοτεί εύνοια προς το ένα ή το άλλο φύλο».

«Το ίδιο και το “αυτοί” και το “οι άνθρωποι”».

«Ναι. Αλλά το “αυτοί” είναι πληθυντικός».

«Και λοιπόν; Γιατί είστε κατά του πληθυντικού;»

«Και τα παιδιά;» είχε ρωτήσει κάποια άλλη. «Γιατί περιφρο-
νείτε τα παιδιά;»

Της εξήγησα ότι δεν έγγραφα για παιδιά.

«Ακριβώς!» αποκρίθηκε με θριαμβικό ύφος.

«Η μοναδική ηρωίδα με την οποία ταυτίστηκα στο βιβλίο
σας», είπε μια τρίτη αναγνώστρια, «ήταν εκείνη που πέθανε».

Μόνο που δεν είπε «βιβλίο». Σχεδόν κανένας πια δε λέει
«βιβλίο», έτσι που να ριμάρει με το «εργαλείο» ή το «σχολείο»,
κανένας δε λέει έτσι «βιβλιαράρα», όπως στο «Άντε και γαμή-
σου, ρε πουστάρα», με τον τρόπο που το προφέρουν στο έκνομο
Λανκασάιρ, μόλις λίγα χιλιόμετρα βορειότερα από τα ατάρα-
χα, νυσταλέα, τυρφώδη βάλτοτόπια του Τσεσάιρ, όπου μεγάλω-
σα. Ναι. Δεν το είπε «βιβλίο», δεν το είπε «βιβλιαράρα», το είπε
«βιβλιαράκι». Έτσι το είπε. «Η μοναδική ηρωίδα με την οποία
ταυτίστηκα στο βιβλιαράκι σας...»

«Χαίρομαι που σας συγκίνησε ο θάνατός της», αποκρίθηκα.

Έτρεμε σύγκορμη από την οργή, την οποία συναντάς μόνο
σε αναγνώστες. Μήπως επειδή η ανάγνωση ως πολιτισμένη δρα-
στηριότητα έχει τελειώσει και οι τελευταίοι άνθρωποι που εν-
διατρέβουν σ' αυτήν κατακλύζονται από τέτοια παραφορά με
κάθε σελίδα που γυρίζουν; Ήταν ο ύστατος παροξυσμός πριν
από την εκπνοή;

«Με συγκίνησε;» Σκιάχτηκα προς στιγμήν. Φοβήθηκα ότι θα
με κοπανήσει με το «βιβλιαράκι» μου. «Ποιος είπε ότι με συγκί-
νησε; Μ' έκανε και ζήλεψα. Ταυτίστηκα μαζί της, γιατί ευχόμουν
να πεθαίνω από την πρώτη λέξη!»

«Να πεθάνω», τη διόρθωσα φορώντας το σακάκι μου. «Ευ-
χόμουν να πεθάνω».

Τις ευχαρίστησα που με κάλεσαν, επέστρεψα στο ξενοδοχείο
μου, κατέβασα δύο μπουκάλια κρασί που είχα την προνοητικό-
τητα να αγοράσω νωρίτερα κι έπεσα για ύπνο με τα ρούχα. Είχα
συμφωνήσει να πάω στο Τσίπινγκ Νόρτον επειδή μου παρείχε

τη δυνατότητα να επισκεφθώ την πεθερά μου, με την οποία επι πολύ καιρό σκεφτόμουν να συνάψω ερωτική σχέση, αλλά η σύζυγός μου ματαίωσε το στρατήγημά μου, αποφασίζοντας ανεξήγητα εκείνη ακριβώς τη στιγμή να καλέσει τη μητέρα της να μας επισκεφθεί στο Λονδίνο. Θα μπορούσα να έχω πάρει το τρένο και να είμαι μαζί τους για το δείπνο, αλλά αποφάσισα να περάσω μια μέρα μόνος μου στην εξοχή. Δεν ήταν μονάχα οι γυναίκες της λέσχης ανάγνωσης που εύχονταν να πεθαίνουν.

Σηκώθηκα υπερβολικά αργά, έχασα το πρόγευμα κι έκανα έναν περίπατο στην πόλη. Ωραία πράγματα. Πέτρα του Κότσογουλντ, μυρωδιά από γελάδια. («Γιατί δεν υπάρχουν περιγραφές της φύσης στα μυθιστορηματά σας;» με ρώτησαν αθέμιτα την προηγούμενη μέρα.) Μιας και χρειαζόμουν στανιαρίσιμα, αγόρασα ένα πιροσκι με χορταρικά από ένα βιολογικό αρτοποιείο και πήγα στο βιβλιοπωλείο Oxfam να το φάω. Ένας πάλλευκος υπάλληλος με κρίκους στους λοβούς, σαν Βουσμάνος του Ζαμβέζη, μου έδειξε μια πινακίδα που έλεγε «Απαγορεύεται το φαγητό εντός του καταστήματος». Ταχ, ως φαίνεται δεν κάνει να μπουκώνεσαι όταν όλος ο υπόλοιπος κόσμος λιμοκτονεί. Από το φέροσιμό του υπέθεσα ότι γνώριζε πως είμαι θανάσιμος εχθρός των Βουσμάνων, όπως επίσης των γυναικών και των παιδιών. Έβαλα ό,τι απέμεινε από το πιροσκι στην τσέπη μου. Δεν του έφτανε αυτό. Ένα πιροσκι μέσα στην τσέπη μου εξακολούθουσε να είναι, για να είμαστε ακριβείς, φαγητό εντός του καταστήματος. Το παράχωσα αργά στο στόμα μου. Σταθήκαμε εκεί, κοιτάζοντας έντονα ο ένας τον άλλο –ο λευκός Βουσμάνος του Ζαμβέζη και το γέννημα-θρέμμα του Τσεσάιρ, με έδρα το Λονδίνο, μισογύνης, παιδοφοβικός λογοτέχνης που συγγράφει βλαβλία, βλιβλία, οτιδήποτε άλλο εκτός από βιβλία– περιμένοντας την κατάποση του πιροσκι. Οποιοσδήποτε κοιτούσε θα είχε θεωρήσει πως η σκηνή ήταν κατάφορη από μετα-αποικιακές νύξεις. Έπειτα από μια τελευταία μπουκιά ρώτησα αν θα μπορούσα να ρίξω μια ματιά στο τμήμα λογοτεχνίας. *Λογοτεχνία*. Φόρτωσα τη λέξη

με βαριά ειρωνεία. Μου γύρισε την πλάτη και πήγε στην άλλη άκρη του καταστήματος.

Αυτό που έκανα τότε, όπως εξήγησα στους αστυφύλακες που με μπαγλαρώσαν στη Νιου Στριτ, δυο βήματα από το βιβλιοπωλείο Oxfam, όφειλα να το κάνω. Ως προς την κατηγορία της κλοπής, δεν πιστεύω πως η λέξη είναι ακριβής, δεδομένου πως εγώ ήμουν ο συγγραφέας του βιβλίου που υποτίθεται πως έκλεψα.

«Και ποια λέξη θα χρησιμοποιούσατε, κύριε;» με ρώτησε ο νεότερος αστυνομικός.

Ήθελα να πω πως αυτή η στιχομυθία ήταν πιο κοντά σε μια κριτική συζήτηση από οτιδήποτε είχε διαδραματιστεί στη λέσχη ανάγνωσης, αλλά εντέλει αποφάσισα να απαντήσω άμεσα στην ερώτησή του. Αρκετούς εχθρούς είχα ήδη στο Τσίπινγκ Νόρτον.

«Απελευθέρωση», απάντησα. «Θα έλεγα ότι *απελευθέρωσα* το βιβλίο μου».

«Από τι ακριβώς το απελευθερώσατε, κύριε;» Αυτήν τη φορά μού απευθύνθηκε ο πρεσβύτερος των δύο αστυνομικών. Είχε κοιλιά από γρανίτη σαν κι αυτές που έχουν τα MAT ή οι σερίφηδες στη Λουιζιάνα. Αναρωτήθηκα τι τα χρειάζονταν τα MAT ή το σερίφη από τη Λουιζιάνα στο Τσίπινγκ Νόρτον.

Χοντρικά, αυτό που του είπα ήταν το εξής:

Κοίτα: δεν κρατάω καμία κακία στο Oxfam. Θα είχα κάνει το ίδιο στην εξόχως απίθανη περίπτωση που θα έβρισκα ένα δικό μου βιβλίο προς πώληση από δεύτερο χέρι στο Morrisons. Είναι θέμα αρχών. Δε διαφοροποιεί αισθητά το εισόδημά μου το να εμφανίζομαι με ταλαιπωρημένα εξώφυλλα και τσακισμένες σελίδες. Πρέπει, όμως, να υπάρχει μια κάποια αλληλεγγύη των εκπεσόντων. Το βιβλίο ως έμπλεο κύρους αγαθό και πηγή σοφίας –«Άνθρωπε, με σε θα πορευτώ και οδηγός σου θα 'μαι» και τα ρέστα– πεθαίνει. Η επαναφορά στη ζωή είναι πιθανόν ανώφελη, αλλά ας είναι αξιοπρεπείς, αν μη τι άλλο, οι νεκρώσιμες τελετουργίες. Έχει σημασία πού και με ποιους περνάμε τις τελευταίες μας μέρες. Έτσι λέω, αστυνόμμε μου.

Προτού αποφασίσουν ότι ήταν ακίνδυνο, ή έστω λιγότερο ανιαρό, το να με επιστρέψουν στην κοινωνία, διέτρεξαν ταχέως, και χλευαστικά θα έλεγα –αλλά οι επαίτες δε δικαιούνται να είναι εκλεκτικοί– τις σελίδες του βιβλίου μου. Είναι αλλόκοτη εμπειρία να διαβάζουν ταχέως αστυνομικοί το έργο σου καταμεσής μιας κοσμοβριθούς πόλης του Κότσογουολντ, ενώ μαγαζάτορες και τουρίστες που απολάμβαναν το παγωτό τους κοντοστέκονταν για να δουν τι έγκλημα είχε διαπραχθεί. Ήλπιζα ότι κάτι θα τραβούσε την προσοχή του ενός ή του άλλου αστυνομικού και θα τον έκανε να γελάσει ή, ακόμα καλύτερα, να κλάψει. Αυτό, όμως, που τους ενδιέφερε περισσότερο ήταν ο τίτλος. *Ποιος τον πίθηκο;*

Ο νεαρότερος αστυνομικός δεν είχε ξανακούσει τέτοιο πράγμα. «Είναι συντομευμένη εκδοχή του ποιος τον πίθηκο γαμεί», του είπα. Είχα χάσει πολλά κι έχανα περισσότερα ώρα με την ώρα, αλλά τουλάχιστον δεν είχα χάσει τη βορινή καθαρόαιμη προφορά των βωμολογιών, παρόλο που το Τσεσάιρ δεν είναι ακριβώς Λανκασάιρ.

«Τι μου λες...» αποκρίθηκε.

Αλλά είχε και μια ερώτηση να μου κάνει αφού είπα πως είμαι συγγραφέας –*αφού είπα πως είμαι συγγραφέας*: το έκανε να ακούγεται σαν ισχυρισμός που θα φρόντιζε να τον ελέγξει όταν θα γύριζε στο τμήμα του– και προφανώς ήξερα κατιτίς σχετικά με τους πιθήκους. Ήταν άραγε, κατά τη γνώμη μου, πιθανό, και κατά πόσο, ένας πίθηκος εφοδιασμένος με μπόλικο χρόνο και με έναν υπολογιστή να κατορθώσει τελικά να γράψει τον *Άμιλετ*;

«Πιστεύω ότι δεν μπορείς να δημιουργήσεις ένα έργο τέχνης δίχως την εμπρόθετη διάθεση να το κάνεις», του απάντησα. «Όσο χρόνο κι αν διαθέτεις».

Έξυσε τη μούρη του. «Αυτό πάει να πει ναι ή όχι;»

«Λοιπόν, εντέλει», είπα, «φαντάζομαι πως εξαρτάται από τον πίθηκο. Βρες έναν πίθηκο με το πνευματικό θάρρος, τη διάνοια, τη φαντασία και το αντί του Σάξπηρ, και βλέπουμε. Αλλά, και

πάλι, έτσι και ήσουν ένας τέτοιος πίθηκος, γιατί να θελήσεις να γράψεις κάτι που έχει γραφτεί ήδη;»

Δεν πρόσθεσα ότι κατ' εμέ το πιο ενδιαφέρον ερώτημα ήταν το κατά πόσο αρκετοί πίθηκοι με αρκετό χρόνο θα μπορούσαν τελικά να «διαβάσουν» τον *Άμλετ*. Αλλά δεν ήμουν παρά ένας πικραμένος συγγραφέας που τις είχε μόλις φάει.

Ο σερίφης από τη Λουιζιάνα εν τω μεταξύ περιεργαζόταν το αποδεικτικό στοιχείο του εγκλήματος στα χέρια του, λες και ήταν ένας ειδήμων παλαιοβιβλιοπώλης και ζύγιζε μια προσφορά. Άνοιξε το *Ποιος τον πίθηκο*; στη σελίδα με την αφιέρωση.

Στις ωραίες των ωραίων:

στην αγαπημένη μου γυναίκα και την πεθερά μου

«Πάει λίγο πολύ, ε;» είπε.

«Τι;»

«Να λες ότι αγαπάς την πεθερά σου».

Κοίταξα πάνω από τον ώμο του την αφιέρωσή μου. Είχα κάτι χρόνια να τη δω. Τις ξεχνάς τις αφιερώσεις. Με τον καιρό ξεχνάς ακόμα και τους αποδέκτες τους. «Όχι», απάντησα. «Η γυναίκα μου είναι η αγαπημένη. Στην αγαπημένη μου γυναίκα και την πεθερά μου. Το επίθετο πάει μονάχα στην πρώτη».

«Δε θα έπρεπε σ' αυτή την περίπτωση να βάλεις ένα κόμμα πριν από το και;»

Χτύπησε απαλά τη σελίδα με το δάχτυλό του, για να μου δείξει πού πίστευε πως έπρεπε να έχει μπει το κόμμα.

Η Οξφόρδη, απ' όσο θυμάμαι, είχε τους δικούς της κανόνες σχετικά με το πού μπαίνει το κόμμα. Το «Οξφορδιανό Κόμμα» ήταν από καιρό επίμαχο ζήτημα εριστικότητας αντιπαράθεσης εντός του πανεπιστημίου, αλλά δεν ήξερα ότι και η μπατσαρία καταπιανόταν ενθέρμως με δαύτο. Άραγε δεν υπήρχε μια ονομασία γι' αυτό το ρητορικό τέχνασμα που είχα ακουσίως –αν υποθέσουμε πως ήταν κάτι ακούσιο– επιστρατεύσει; Κάτι σαν

ζεύγμα, μόνο που δεν ήταν ζεύγμα. Ίσως ήξερε ο αστυνομικός.

«Άκου...» είπα. «Μιας και φαίνεται να είσαι ασυνήθιστα οξύ-
νους αναγνώστης, μπορώ να σου δωρίσω το βιβλίο μου;»

«Φυσικά και δεν μπορείς!» μου απάντησε. «Όχι μόνο θα
ήμουν ένοχος δωροληψίας αν το δεχόμουν, αλλά επίσης θα ήμουν
και κλεπταποδόχος».

Έτσι όπως είχε το πράγμα, θεώρησα πως ήμουν τυχερός που
με άφησαν απλώς με μια προειδοποίηση. Δεν ήταν δα μικρές
παραβάσεις: η κλοπή ενός βιβλίου, η παράλειψη ενός κόμμα-
τος και το να ραδιοουργώ προκειμένου να σφετεριστώ τη μητέ-
ρα της συζύγου μου.

B & Π

Δεν είχαν έρθει με κόμμα ανάμεσά τους, κι αυτό ήταν το πρόβλημα από την αρχή.

Η Βανέσα βάδισε καμαρωτά στο κατάστημα που διηύθυνα, ένα άφωτο απόγευμα μιας Τρίτης Φεβρουάριο μήνα, ενώ οι βοηθοί μου είχαν από ώρα φύγει για το σπίτι – κλιπ κλοπ, να κάνουν τα τακούνια της στα κρύα πέτρινα σκαλιά της γεωργιανής κατοικίας που είχε μετατραπεί σε αυτό που ήταν το «Βιλελμίνα» – και ρώτησε αν είχα δει τη μητέρα της. Της ζήτησα να μου την περιγράψει. «Ψηλή» – σχημάτισε κάτι σαν πέργκολα με τα χέρια της. «Λεπτή» – περιέγραψε κάτι που έμοιαζε με δύο υδρορροές. «Και, παρ’ όλα αυτά, περδικόστηθη» – κοίταξε προς το δικό της στήθος, έκπληκτη θαρρείς από αυτό που είδε. «Ζωηρή» – ταρακούνησε ένα φανταστικό οπωρώνα. «Μαλλιά κόκκινα σαν τα δικά μου».

Έξυσα το κεφάλι μου. «Δε νομίζω να την είδα...» είπα. «Θα μπορούσατε να γίνετε πιο συγκεκριμένη ως προς την εμφάνισή της;»

Και τότε, κατά φωνή κι ο διάβολος, κατέφτασε εκείνη, κλιπ κλοπ στα πέτρινα σκαλιά, ψηλή σαν πέργκολα, λεπτή σαν υδρορροή και, παρ’ όλα αυτά, περδικόστηθη, ζωηρή σαν οπωρώνας με μηλιές σε ανεμοστρόβιλο.

Και με κόκκινα μαλλιά, που τυγχάνει να είναι η αδυναμία μου.

Κόκκινα μαλλιά σιαγμένα σε σχεδόν ψυχεδελικό κατσαρό, σχεδόν ιλαρώ τω τρόπω, λες και ήξερε – λες και αμφοότερες ήξεραν – ότι με τέτοιο κάλλος μπορούσες να κάνεις ό,τι τρέλα θέλεις με την εμφάνισή σου.

Δύο φλεγόμενες βάτοι, δύο βασιλίσες του μιούζικ χολ με φλογοκόκκινα χείλη ασορτί με τα μαλλιά τους.

Να πω μια λέξη για το κατάστημα που διηύθυνα. Η «Βιλελμίνα» ήταν η πιο σοφιστική γυναικεία μπουτίκ στο Γουίλμσλου, μια θεωρούμενη πλούσια πόλη όπου αναμειγνύονταν κωματώδεις γαλαζοαίματοι με νεόπλουτους και άγουστους. Μόλις μερικά χιλιόμετρα ανατολικά του Τσέστερ. Η «Βιλελμίνα» δεν ήταν απλώς η πιο σοφιστική, πιο στιλάτη και πιο ακριβή μπουτίκ στο Γουίλμσλου. Ήταν και η πιο σοφιστική, πιο στιλάτη και πιο ακριβή μπουτίκ σε ολόκληρο το Τσεσάιρ. Γυναίκες απ' όλη τη βόρεια Αγγλία, που δεν μπορούσαν να βρουν τίποτε αντάξιά τους στο Μάντσεστερ ή το Λιντς, πόσο μάλλον στο Τσέστερ, ντύνονταν από την κορφή ως τα νύχια σε μας. Και λέω «σε μας», επειδή η «Βιλελμίνα» ήταν οικογενειακή υπόθεση. Την είχε συστήσει η μητέρα μου και την είχε εμπιστευτεί σε μένα, έπειτα από αυτό που μεγαλόπρεπα αποκαλούσε απόσυρσή της, ενόσω ο μικρότερός μου αδερφός, και πλέον κατάλληλος, σπούδαζε σ' ένα τοπικό επαγγελματικό κολέγιο, με την προοπτική να αναλάβει εκείνος μονίμως την επιχείρηση. Εγώ ήμουν ο ονειροπόλος της οικογένειας. Ήμουν των λέξεων εγώ. Διάβαζα βιβλία. Που σήμαινε ότι δεν μπορούσες να βασιστείς επάνω μου. Τα βιβλία με αποσπούσαν, ήταν μια αρρώστια, ένα πρόσκομμα στην υγιή ζωή. Θα μπορούσα κάλλιστα να κάνω αίτηση για σήμα αναπήρου στο αυτοκίνητό μου, να παρκάρω οπουδήποτε στο Τσεσάιρ, τόσο ανήμπορο με είχαν καταστήσει τα βιβλία και οι λέξεις. Πράγματι καταπιανόμουν με τις λέξεις, αγνοώντας την πελατεία και διαβάζοντας Χένρι Μίλερ, ο οποίος εκείνο τον καιρό ήταν ο αγαπημένος μου συγγραφέας, όταν η Βανέσα, ακολουθούμενη από τη μαμά της, χωρίς κόμμα, ήρθαν με τα τακούνια τους να κά-

νουν κλιπ κλοπ στα σκαλιά μου. Ήταν λες και ηρωίδες από το *Sexus* και το *Nexus* είχαν άξαφνα ζωντανέψει, όπως τα παιχνίδια στον *Καρνοθραύστη*, στο δάπεδο της μπουτίκ «Βιλελμίνα».

Θα μπορούσες να πεις ότι είδα πιο πολύ τη μαμά αρχικά, παρά την κόρη, δεδομένου πως εμφανίστηκε δις, πρώτα λεκτικά και κατόπιν αυτοπροσώπως. Και οι λέξεις με επηρεάζουν πιο πολύ από τα πρόσωπα. Αλλά η Βανέσα με είχε εντυπωσιάσει και από μόνη της. Ψηλή, λεπτή, ζωηρή, ναι, ακόμα και εντυπωσιακή, αλλά επίσης θυμωμένη με κάτι –διόλου απίθανο επειδή έχει μια τόσο ελκυστική μαμά– όχι, όμως, παρεμπιπτόντως θυμωμένη και μόνο, αλλά θυμωμένη θαρρείς και το κορμί της όλο είχε τανυστεί, είχε τσιτωθεί, ήταν παλλόμενο σαν τα ξάρτια μιας σκούνας για την οποία είχα διαβάσει στις σελίδες του Τζόζεφ Κόνραντ, μια σκούνα που ήταν το πρώτο του μπάροκ, η πρώτη του διοίκηση ως αντιπλοίαρχου. Μια από κείνες τις περιγραφές που σε κάνουν να θέλεις να γίνεις συγγραφέας (αν και δε σου εξηγούν γιατί να θέλεις να γίνεις ένας συγγραφέας όπως ο Χένρι Μίλερ). Το τρέμουλο του πλοίου, κατάλαβα εγώ, ήταν στην πραγματικότητα το ίδιο το τρέμουλο του νεαρού αντιπλοίαρχου. Άρα, ίσως αυτό αλήθευε και για τη Βανέσα και μένα. Το θέαμά της μου προκάλεσε τρέμουλο. Η πρώτη μου διοίκηση. Διόρθωση: η πρώτη της διοίκηση. Αλλά δεν επέβαλα κανένα δικό μου θυμό σ' αυτήν. Όλος ήταν δικός της, ήταν η κατάσταση του χαρκαπήρα της, η φύση της, λες κι έπρεπε να προχωράει με θυμό, όπως ένα ηλιοτρόπιο που στρέφεται προς τον ήλιο. Άλλωστε δεν είχα κάτι που να με κάνει έξαλλο από θυμό εκείνη τη στιγμή. Ήμουν ο μοναδικός κάτοχος ενός καταστήματος φωτισμένου –σαν να είχε φέρει κάποιος φλόγες– από την εκτυφλωτική κόκκινη παρουσία της Βανέσας και της μητέρας της.

Ακόμα και σήμερα θυμάμαι όλα όσα φορούσε η Βανέσα – τα ψηλά δερμάτινα μαύρα παπούτσια, τόσο μινιμαλιστικά, ώστε διέκρινες μια χαρά την καμάρα και τον ταρσό· το λεπτό σαν χαρτί δερμάτινο ημίπαλτο με τη ζώνη τόσο σφιχτά στη μέση, που

πίστευα ότι μόνο μια φούστα πένσιλ μπορούσε να το καταφέρει αυτό, δηλαδή να κάνει τον πισινό της ένα συμπαγές σημείο έντασης, κάτι παλλόμενο, λες και κάποιος νόμος της βαρύτητας ή του προεξέχειν είχε έμπρακτα αρθεί· το V το γούνινου γιακά της, σαν τον κόλπο μιας γιγάντισσας· και τραβηγμένο λιγάκι προς τα πίσω χάρη στα κόκκινα μαλλιά της ένα καπέλο στιλ Ζι-βάγκο –την Άννα Καρένινα είδα (ποια άλλη;)– ο αέρας από τη θέρμανσή μας να ανεμίζει τις λεπτές του τριχες, ωσάν να είχε μπει μέσα κάποια ρωσική αρκούδα, βρίσκοντας καταφύγιο από μια χιονοθύελλα.

Δεν ήταν ακριβά ντυμένη, για τα δεδομένα της «Βιλελμίνα» τουλάχιστον. Φορούσε ό,τι καλύτερο σε επίπεδο Χάι Στριτ, αλλά η Χάι Στριτ δεν είναι παρά η Χάι Στριτ. Συνεπώς είναι συγγνωστό το να φανταστώ πώς θα ήταν αν την είχαμε ντύσει *εμείς*.

Δημιουργίες της Zandra Rhodes θα της είχα φορέσει. Είχε το παράστημα και το σαγόνι. Και της πήγαιναν τα πιο έντονα χρώματα. Και τα πιο τολμηρά χωρατά. Αλλά δεν το σκεφτόταν καν, ακόμα κι όταν έγινε γυναίκα μου και μπορούσε να επωφελείται δωρεάν από την ειδημοσύνη μου, όχι, δε σκεφτόταν καμία από τις προτάσεις μου.

Όσο για την Παπαρούνα, την Πόπι, όπως τη φώναζαν, τη μητέρα της, ήταν, που λες, ενδεδυμένη πανομοιότυπα. Παρίσταναν στον κόσμο τις αδερφές. Μόνο που το πανωφόρι της Βανέσας είχε μια ιδέα πιο μακρύ ποδόγυρο, ενώ της Πόπι κάτι *παραπάνω* από μια ιδέα πιο κοντό. Αλλά είχε ζήσει για ένα διάστημα στην Αμερική, βλέπεις, και οι Αμερικανίδες ήταν τότε, και είναι και τώρα, σκέτη απελπισία ως προς τις ούγιες. Πόσο να ήταν σαν ήρθε για πρώτη φορά στη «Βιλελμίνα»; Σαράντα πέντε, σαράντα έξι. Που σημαίνει, όταν με συνέλαβαν οι αστυνομικοί στο Τσίπινγκ Νόρτον, γνωρίζοντας στο πετσί τους ότι ήμουν πιο πολύ στον διεστραμμένου τα χωράφια παρά στον κλέφτη, στα εξήντα πέντε της. Θαυμάσια ηλικία για μια γυναίκα που περιποιείται τον εαυτό της.

Στο Γουίλμσλοου πάλι, έκλεισε την πόρτα μπαίνοντας και κοίταξε ολόγυρα.

«Α, να την, η μαμά!» αναφώνησε η Βανέσα, θαρρείς και μετά την περιγραφή της θα όφειλα να της πω εγώ ποια είναι.

Φιλήθηκαν. Σαν ερωδιοί σ' ένα πάγκο. Η μια άφησε ένα γελάκι. Δε θα μπορούσα να πω ποια. Ίσως ήταν μισό γελάκι από καθεμιά. Και ιδού κάτι προς σκέψη όταν ζυγίζουμε τα σωστά και τα λάθη της συμπεριφοράς μου: πώς γινόταν να μην ερωτευτώ θυγατέρα και μητέρα όταν μου ήρθαν τόσο αξεδιάλυτα συνδεδεμένες;

«Ε λοιπόν, δε λαθεύει κανείς για το ποιος είσαι», μου είπε η Πόπι μόλις μπόρεσε να γίνει διακριτή από την κόρη της.

Ύψωσα το φρύδι μου. «Θα έπρεπε;»

«Ακόμα και τα φρύδια σαν κι αυτήν τα σηκώνεις».

«Σαν ποια;»

Η Βανέσα φούσκωσε τα μάγουλά της με αδημονία. Προφανώς τόσο μπορούσε να αντέξει να συνεχίζεται μια μπερδεμένη συζήτηση. «Η μητέρα μου ξέρει τη μητέρα σου», είπε. Που σημαίνει ότι τώρα δικαιούμαστε να συνεχίσουμε τη ζωή μας κανονικά;

«Α...» αποκρίθηκα. «Λοιπόν;»

«Τι λοιπόν;» Μη με ρωτήσετε ποια το είπε αυτό.

«Θέλω να πω... Συγγνώμη, αλλά» –στρέφοντας το βλέμμα από την κόρη στη μητέρα– «εσείς την ξέρετε καλά;»

Εκείνη τη στιγμή μια πελάτισσα βγήκε από τα δοκιμαστήρια θέλοντας να της βάλω καρφίτσες. Πόση ώρα ήταν εκεί; Όλη μέρα; Όλη την εβδομάδα; Παραπήγαινε αυτό για τη Βανέσα, η οποία, όντας στο μαγαζί τρία λεπτά, ένιωθε ότι βρισκόταν εκεί όλη της τη ζωή. «Αν πάμε για τσάι, ενδέχεται να είναι η μητέρα σου εδώ όταν επιστρέψουμε;» ρώτησε.

«Όχι. Η μητέρα μου είναι σε διακοπές». Κοίταξα το ρολόι μου. «Πιθανόν στον Νείλο τώρα που μιλάμε».

Η Πόπι έδειχνε απογοητευμένη. «Σ' το είπα», δήλωσε στην κόρη της, «ότι έπρεπε πρώτα να τηλεφωνήσουμε...»

«Όχι. Εγώ σ' το είπα».

«Όχι, χρυσό μου. *Εγώ* το είπα σε *σένα*».

Η Βανέσα ανασήκωσε τους ώμους. Μαμάδες!

«Συγγνώμη...» διέκοψα, κοιτάζοντας πότε τη μια και πότε την άλλη. «Έχετε έρθει από μακριά για να τη δείτε;»

«Από το Νάτσοφοντ».

Έδειξα ξάφνιασμα. Το Νάτσοφοντ ήταν πολύ κοντά. Έτσι όπως έκαναν, περίμενα να πουν από το Δελχί. Η Βανέσα πήρε το ξάφνιασμά μου για θυμό. Συμβαίνει αυτό στις θυμωμένες γυναίκες. Πιστεύουν ότι οι πάντες βρίσκονται στην ίδια θερμοκρασία με αυτές. «Είμαστε φρέσκιες στην περιοχή», πρόσθεσε. «Δεν έχουμε εξοικειωθεί ακόμα με τις αποστάσεις».

Το Νάτσοφοντ είναι φυσικά η πόλη στην οποία η κυρία Γκάσκελ, κάποτε κάτοικος της περιοχής, βάισε το μυθιστόρημά της *Κράνφορντ*. Και τώρα ήταν σαν σκηνή από το *Κράνφορντ*. «Είμαστε φρέσκιες στην περιοχή». *Φαντάσου, αναγνώστη, την αναστάτωση σε κάθε καρδιά όταν οι νιόφερες συστήθηκαν την πρώτη Κυριακή μετά το Πάσχα στους ενοριίτες...*

Που ποσώς συγκρίνεται με την αναστάτωση στη δική μου την καρδιά. Φρέσκιες στην περιοχή λοιπόν; Άρα χρειάζονταν κάποιον που ήταν παλιός στην περιοχή, ώστε να τις κάνει να αισθάνονται άνετα.

Το πώς συνέβη να γνωρίζει η Πόπι τη μητέρα μου, η οποία ήταν αισθητά μεγαλύτερη από κείνην, το ανακάλυψα αργότερα. Όχι πως ήμουν περιέργος. Απλή πλοκή το πώς οι άνθρωποι γνωρίζονται, ισοδύναμη με το γιατί το έκανε ο μπάτλερ. Κάτι σχετικό με τη μεγαλύτερη αδερφή (της Πόπι), που βρήκε τραγικό θάνατο· αυτοκινητικό δυστύχημα, καρμίνος, παράλυση κρανιακών νεύρων – κάτι τέτοιο. Κάτι σχετικό με το ότι η μητέρα μου πήγαινε στο ίδιο σχολείο με αυτή, με τη μεγαλύτερη αδερφή. Ποιος νοιάζεται; Η Πόπι, η οποία επέστρεψε στο Τσεσάιρ, ήθελε να έρθει πάλι σε επαφή για χάρη της αδερφής της, αυτό ήταν όλο.

Με ένα Άρλεκιν ξεχνιέμαι.

«Καλόγουστο κατάστημα...» μουρμούρισε, κοιτάζοντας εξεταστικά γύρω της για πρώτη φορά. «Μια κοπέλα θα έβρισκε κάλλιστα τον μπελά της εδώ μέσα».

Κοπέλα;

Τώρα πιο σοβαρή λογοτεχνία, από HarperCollins, ας πούμε. «Σας ευχαριστώ», αποκρίθηκα. «Της μητέρας μου το γούστο. Σπανίως είναι εδώ πια. Κρατάω το μαγαζί στη θέση της».

Πάσχιζα να κάνω τον αμέριμνο. Οι άνθρωποι που θεωρούν πως είναι συγγραφείς αδυνατούν να πιστέψουν ότι είναι δυνατόν να έχει ενδιαφέρον οποιοδήποτε άλλο επάγγελμα. Μόνο όταν θα μάθαιναν ότι τα βράδια γύριζα σπίτι κι έγραφα σ' ένα σημειωματάριο θα ήθελαν να με γνωρίσουν καλύτερα η Βανέσα και η Πόπι. Όσο για τη δουλειά στο μαγαζί – ω Θεέ μου, το έκανα εξ αποστάσεως, με τον αυχένα μου, όσο δεν κοιτούσα. Αλλά δεν μπορούσα απλώς να το ξεφουρνίσω και να πω πως είμαι μυθιστοριογράφος, επειδή τότε ή η μια ή η άλλη –ή, πιο πιθανό, και οι δύο μαζί– θα έλεγε: «Θα πρέπει να ξέρουμε κάτι που έχεις γράψει;» Και δεν ήθελα να ακούσω τον εαυτό μου να απαντάει ότι δεν ήμουν μυθιστοριογράφος με τη χυδαία έννοια του να έχω στ' αλήθεια παραγάγει ένα μυθιστόρημα.

Ακόμα κι αν λάβουμε υπόψη την αφελειά μου, εδώ έχουμε ένα μέτρο για το πόσο έχουν αλλάξει τα πράγματα μέσα σε είκοσι χρόνια. Τότε, ανεξαρτήτως της όποιας θεμελίωσης στην αλήθεια, ήταν δυνατόν να πιστέψεις ότι το να είσαι συγγραφέας ήταν μια όλο αίγλη απασχόληση, ότι δύο όμορφες γυναίκες θα μπορούσαν κάλλιστα να έρθουν και πάλι από το Νάτσφορντ, και σύντομα μάλιστα, για να ανανεώσουν τη γνωριμία τους με έναν άντρα στο κεφάλι του οποίου οι λέξεις χοροπηδούσαν σαν τα Ρωσικά Μπαλέτα. Τώρα υποχρεούσαι να ζητήσεις και συγγνώμη έτσι κι έχεις διαβάσει κάνα βιβλίο, πόσο μάλλον αν έχεις γράψει. Το φαγητό και τα φρου φρου έκαναν τη φαντασία και το μυθιστόρημα να φάνε χόμα. «Εμπορεύομαι ταγέρ του Marc Jacobs στο Γουίλμσλοου», θα έλεγα σήμερα αν ήθελα να εντυπωσιάσω

μια γυναίκα, «και στον υπόλοιπο χρόνο μου εξασκούμε για να γίνω σεφ στο *Baslow Hall*. Αυτές οι παπαριές με τα μυθιστορήματα είναι απλώς ένας τρόπος για να σκοτώνεις την ώρα σου».

Στερνή μου γνώση να σ' είχα πρώτα, θα είχα κάψει τα βιβλία μου, θα είχα μαθητεύσει στον Balenciaga και θα είχα μείνει στο μαγαζί για όλη μου τη γλυκιά ζωή αντί να το αφήσω στα χέρια του μικρότερού μου αδερφού, που έζησε σαν τον Καζανόβα από τη μέρα που το απέκτησε.

Εγώ Κυνηγάρης

Στη Βανέσα και την Πόπι, τέλος πάντων, ήταν αφιερωμένο το πρώτο μου μυθιστόρημα. Ήταν δικό τους. Στην αγαπημένη μου Βανέσα, κόμμα, και την Πόπι.

Ή μάλλον ξεχάστε το κόμμα.

Ένα κομψά ανίερο μυθιστόρημα, αφηγημένο από τη μεριά μιας νέας και ιδεαλιστικής επιστάτριας ζωολογικού κήπου, εξού και το παρατεινόμενο ενδιαφέρον που επιδείκνυαν γυναικείες λέσχες ανάγνωσης, βρίσκοντας ότι υπήρχαν λιγότερα με τα οποία να μην ταυτιστούν απ' όσα στο μετέπειτα έργο μου – το *Ποιος τον πίθηκο*; προκάλεσε κάποια αίσθηση όταν πρωτοεκδόθηκε, δεκατρία χρόνια προτού βρεθεί στα ράφια του Oxfam. Ο τίτλος, όπως θα έπρεπε να αντιληφθώ κι όπως ο εκδότης μου θα έπρεπε να με προειδοποιήσει – αλλά ίσως σχεδίαζε ήδη την αυτοκτονία του– δεν ήταν παρά όμηρος της τύχης. Ποιος τον πίθηκο γαμεί; – «Εγώ όχι!» θα έλεγε κάποιος δηκτικός κριτικός. Και όντως ένας το είπε. Ο Ευγένιος Μπόστοουν, λογοτεχνικός συντάκτης μιας από κείνες τις λονδρέζικες δωρεάν εφημερίδες που σου τις δίνουν με το ζόρι. Αλλά μιας και είχε κάνει το ίδιο άνοστο αστείο σε μια κριτική για κάποια αναβίωση στη σκηνή του *Ποιος φοβάται τη Βιρτζίνια Γουλφ*; του Άλμπι και το δίχως άλλο είπε το ίδιο και στο βασιλιά Ληρ όταν ρώτησε «Ποιος μπορεί να μου πει ποιος είμαι;» και, το κυριότερο, αφού κανένας

δεν τον διάβαζε ούτε ως ή άλλως, το *jeu d'ennui* του δεν κατάφερε να τροχοπεδήσει την ομαλή πορεία του βιβλίου.

Είχα κάποιες εκ των έσω γνώσεις σχετικά με την επιστασία ζωολογικών κήπων, καθώς έβγαινα για ένα διάστημα –πριν από τις Β & Π (θα έπρεπε να τα χρονολογώ όλα από την έλευσή τους: το ΠΒΠΕ να σημαίνει Προ Βανέσας και Πόπι Εποχή)– με μια γυναίκα που εργαζόταν σ' ένα κέντρο εκτροφής χιμπατζήδων στον Ζωολογικό Κήπο του Τσέστερ, που στεγάζει τη μεγαλύτερη αποικία χιμπατζήδων στην Ευρώπη. Ως παιδί του Γουίλμσλου και της «Βιελμίνια», αναθρεμμένος να θεωρώ τις γυναίκες ως τις πλέον λεπτεπίλεπτες και εκλεπτυσμένες εκφάνσεις του πολιτισμού, με έπιασε τρέλα στη σκέψη της ανήμερης ζούγκλας στο κατώφλι μας. Ιδού εγώ λοιπόν, να κάνω όμορφους φιόγκους σε κουτιά με τις πιο δαντελένιες, πιο ανάλαφρες δημιουργίες, και μόλις πιο κει στο δρόμο πίθηκοι και μαϊμούδες να καβαλιούνται με μιαν αποχαλίνωση που χλεύαζε την ίδια την ιδέα των ρούχων εν γένει, πόσο μάλλον της *haute couture*. Ανορθωτικά στήθους φορέματα με βολάν της Prada. Μεταλλικές φούστες σε κιτρινοπράσινο χρώμα με σκίσιμο ίσαμε τη μέση του Versace! Ζαρτιέρες της La Perla! Ποιον κοροϊδεύαμε;

Η Μισνά Γκρουνέβαλντ ήταν θυγατέρα ενός ορθόδοξου ραβίνου, μες στις θρηνωδίες και στο μυστικισμό, που η οικογένειά του την είχε κοπανήσει από την Πολωνία έγκαιρα. Είχε στραφεί στους χιμπατζήδες από εξεγερμένη αντίδραση στις ιστορίες πογκρόμ με τις οποίες την είχαν διώξει οι συγγενείς της. «Δεν έχω εγκαταλείψει το ποίμνιο, απλώς θέλω χώρο για ερωτήματα», μου είπε. «Και τίποτα δε θέτει ερωτήματα στον Ιουδαϊσμό όσο οι πίθηκοι».

«Ούτε καν οι χοίροι;»

Μου έριξε μια χολωμένη ματιά. «Οι χοίροι, οι χοίροι, οι χοίροι! Το μόνο πράγμα που πιστεύουν οι πάντες ότι ξέρουν για τους Εβραίους – η αποστροφή τους για τους χοίρους. Εσύ πάντως, Γκάι Έμπλμαν, θα έπρεπε να είσαι πιο ενήμερος!»

«Εγώ;»

Δεν αρνιόμουν περισσότερο να είμαι Εβραίος απ' όσο εκείνη. Απλώς το πράγμα ποτέ δεν είχε πάρει κάποια μορφή για μένα. Όπως και για τους γονείς μου. Εβραίοι; Ήμαστε Εβραίοι; Καλώς, αλλά θυμίστε μας, παρακαλώ... Τι ήταν οι Εβραίοι όταν βρίσκονταν στον τόπο τους;

Ίδου η απόδειξη ότι δεν ήμουν το γνήσιο είδος. Ένας γνήσιος, ξαναμμένος αποκαλυπτικός Εβραίος, ο οποίος σκέφτεται πως είναι Εβραίος κάθε ώρα και στιγμή που είναι ξυπνητός και τις πιο πολλές ώρες που δεν είναι, δε θα μπορούσε ποτέ να αντισταθεί στο να ολοκληρώσει την πρόταση με ένα πικρό, εκριζωμένο αστείο. «Λοιπόν, τι ήταν οι Εβραίοι όταν βρίσκονταν στον τόπο τους – όπου κι αν ήταν ο τόπος τους;» Αλλά εγώ ήξερα πού ήταν ο τόπος. Ήταν το Γουίλμσλοου. Ψάξε για τους Έιμπλμαν του Γουίλμσλοου στο Κτηματολόγιο αν αμφιβάλλεις. Εκεί θα τους βρεις – τους προ-προ-προ-προ-προπαππούδες μου. Λέοφρικ και Κριστιάνα Έιμπλμαν. Μικροκτηματίες λιανοπωλητές.

Η Μισνά μου έριξε ένα «ό,τι κι αν» χαμόγελο, αν και το «ό,τι κι αν» δε συνηθιζόταν ακόμα. Μου είχαν ξαναχαμογελάσει έτσι παλιότερα – οι δίδυμοι Φελξενσντάν και ο Μάικλ Έζρα, πιτσιρικάδες με τους οποίους την είχαμε πατήσει στο ποδόσφαιρο και στη μεταλλοτεχνία στο σχολείο. Το αλληλέγγυο χαμόγελο που λέει στο ίδιο αρχαίο καζάνι βράζουμε, παρ' όλες τις αρνήσεις μου. Μάλιστα με είχαν φωνάξει αγορίνα, κάτι που, αγόρι που του έλειπε η αγάπη καθώς ήμουν – μόνο οι λέξεις με αγαπούσαν – δε με ένοιαζε. Ο Μάικλ Έζρα με ένοιαζε, αλλά αργότερα αυτό και για άλλους λόγους.

Η Μισνά Γκρούνεβαλντ, με μάτια μοβ και μαλλιά όσα ένα κοπάδι γίδες – ήταν σαν να έρχεται κατευθείαν από τους Αγίους Τόπους, δίχως ίχνος από τη μακροχρόνια παρεπιδημία της οικογένειάς της στην Ανατολική Ευρώπη, ενώ εγώ ήμουν πιο άχρωμος και από αντιμόνιο, είχα την ίδια ξεπλυμένη απόχρωση με τους Πολωνούς, που είχαν τυραννήσει την οικογένειά της αιώνες ολόκληρους, και δεν υπονοώ με αυτό, Ιησούς Χριστός, ότι ήμουν και ο

ίδιος κάνας Πολωνός που πιλάτευε Εβραίους – η Μιονά Γκρου-νεβαλντ είχε πάρει τη μυρωδιά των ζώων, των οποίων είχε γίνει έμπιστη, μια μυρωδιά από αδιάλειπτο βαρβάτιασμα που με έκανε θεριό ανήμερο όποτε την πλησίαζα σε απόσταση οσφρήσεως. «Χειρότερος και από τον Κυνηγάρη είσαι!» μου έλεγε, με τον Κυνηγάρη να είναι το κυρίαρχο αρσενικό στο κέντρο εκτροφής. Τον φανταζόμουν με φλογερό κόκκινο πέος που ολοένα το έπαιζε, όπως κι εγώ εν πολλοίς. Καίτοι δεν έλεγε πολλά για τη δουλειά της, η Μιονά δεν είχε παρά να πετάξει μια περιστασιακή λεπτομέρεια από τη ζωή της στον ζωολογικό κήπο, όπως ότι κάποια φορά έπρεπε να τείνει χείρα βοήθειας στο κλουβί με τις τίγρεις και να τραβήξει μαλακία στις αγριόγατες, για να χάσω τελείως κάθε λογική. Τι δουλειά είχε να τραβάει μαλακία στις αγριόγατες; Α, ήταν κάτι που έκαναν για να ησυχάζει ο ζωολογικός κήπος. Ειλικρινά; Ειλικρινά. Τίγρεις; Ναι, τίγρεις. Και πώς αισθανόταν; Χρήσιμη. Και πώς αισθάνονταν οι τίγρεις; Αυτές να ρωτήσεις. Και τον Κυνηγάρη – τον έπαιξε ποτέ στον Κυνηγάρη; Αυτό ζητούσα να μάθω καθώς γαντζωνόμουν από τα ρούχα της. Τον φαντάστηκα να κοιτάζει στα σαν το Άσμα Ασμάτων μάτια της, το σαγόνι του να κρέμεται, ένας χιμπατζής αποβλακωμένος με μιαν από τις θυγατέρες της Χαναάν, όπως κι εγώ. Η απάντηση ήταν όχι. Δεν κάνεις τέτοιο πράγμα στους πιθήκους. Ήταν πολύ επικίνδunami. Ενώ τις τίγρεις τις νάρκωναν. «Και τι είμαι εγώ λοιπόν;» τη ρωτούσα. «Πίθηκος ή τίγρη;» Στο τέλος επέμενα να με φωνάζει Κυνηγάρη όταν κάναμε έρωτα, για να μην έχουμε παρεξηγήσεις.

Το *Ποιος τον πίθηκο*; ήταν φαινομενικά και μόνο η ιστορία της Μιονά. Το αληθινό του θέμα ήταν – όχι, όχι η λεπτή γραμμή που χώριζε ζώα και ανθρώπους: τίποτα τόσο τετριμμένο. Αλλά η μεγαλύτερη απανθρωπιά και απιστία προς τους ίδιους των ίδιων των ανθρώπων. Οι πίθηκοι ήξεραν αρκετά καλά τι εστί θυμός και φούρκα και ανία, δεν ήταν, όμως, τόσο κυνικοί όσο το είδος των ανθρώπων. Μπορεί να ήταν τρελαμένοι από αδιαφοροποίηση λαγνεία, αλλά ήταν σοβαροί μέσα στο πιθηκοβασίλειο, καταλάβαι-

ναν τι συνεπαγόταν το να ανήκεις στο είδος τους, δεν έπαιρναν μια ζωή το καράβι για να περάσουν απέναντι όπως έκαναν οι άνθρωποι και νοιάζονταν ο ένας για τον άλλο. Έδειχναν μάλιστα μια προστατευτική αγάπη στη Μισνά, που όμοιά της, όπως με διαβεβαίωσε, δεν είχε συναντήσει ποτέ στο είδος της. «Κι εγώ;» την είχα ρωτήσει. Γέλασε. «Εσύ είσαι πιο αδάμαστος από κάθε ζώο στον Ζωολογικό Κήπο του Τσέστερ», είπε. Ήταν η πιο χαριτωμένη λέξη που χρησιμοποίησε ποτέ γυναίκα για μένα. Όχι το «Ζωολογικός», παρά το γεγονός ότι μου άρεσε το πώς τόνισε την αντίφαση ανάμεσα στο ζώο και στο λογικός, αλλά το «αδάμαστος». Αδάμαστος! Λέξη με αρχαία προέλευση. Γάιος Αδάμαστος, ο Γκάλ της. Αδάμαστος Γάιος. Αλλά το έστρεψα εναντίον μου χάριν της τέχνης. Το *Ποιος τον πίθηκο;* μιλούσε για την αχαλίνωτη ιδιοτέλεια και την ηθική διολίσθηση στον κόσμο των αντρών. Η Μισνά ήταν η ηρωίδα, εγώ ήμουν ο αχρείος – ένας άντρας που τον κυρίευε η άσκοπη φιλοδοξία κι ένα φλεγόμενο κόκκινο πέος, υπό την προσταγή του οποίου σκουντούφλησε τυφλά μέσα στον ζωολογικό κήπο, που οι θεολόγοι αποκαλούν Κόλαση.

Ή μήπως ήταν άδικο για τους ζωολογικούς κήπους αυτό; Άραγε η αδιαφοροποίητη λαγνεία των τροφίμων τους δεν καθιστά Παράδεισο τον ζωολογικό κήπο; Ιδού η άποψή μου: οι χιμπατζήδες δεν ήταν πιο καλοί και ευγενικοί ο ένας προς τον άλλο παρά τη λιβιδινική τους ενόρμηση, αλλά ακριβώς λόγω αυτής.

Δεν ήμουν κάνας προφήτης του αχαλίνωτου σεξ. Συνένωνα λέξεις και όχι κορμιά. Θυμήθηκα, όμως, ότι το μυθιστόρημα οφειλόταν στο σεξ, ότι το σεξ ήταν αναπόσπαστο στοιχείο του, ότι η πρόζα κατίσχυσε του στίχου, επειδή εκθειάζε τα κατώτερα ένστικτά μας και όχι τα υψηλότερα, μόνο που η άποψή μου ήταν ότι τα κατώτερα ένστικτά μας ήταν τα υψηλότερά μας ένστικτα.

«Ο Τζέραλντ Ντάρελ συναντάει τον Λόρενς Ντάρελ», διατεινόταν με ήπιο ενθουσιασμό η *Manchester Evening Chronicle*. Η *Cheshire Life* ήταν περισσότερο ανενδοίαστη στο εγκώμιό της – «Επιτέλους το Γουίλμσλοου έχει τον Μαρκήσιο ντε Σαντ του».

Δεν τις εξασφαλίζεις επί χρήμασι τέτοιες κριτικές. Με κάλεσαν μάλιστα να δώσω την ετήσια διάλεξη στον Ζωολογικό Κήπο του Τσέστερ, αλλά το πήραν πίσω όταν ο διευθυντής διάβασε το βιβλίο μου και ανακάλυψε ότι τέλειωνε με μια σκηνή πανζουρλισμού μεταξύ ανθρώπων και πίθηκων στην περιφραγμένη περιοχή των χιμπατζήδων.

Η Μισνά Γκρούνεβαλντ, την οποία έχω πάψει εδώ και χρόνια να βλέπω και δεν την καλοθυμάμαι πια, για να είμαι ειλικρινής, τώρα που είχα τη Βανέσα και την Πόπι διαρκώς μπροστά στα μάτια μου, έγραψε για να μου πει πως ένιωθε προδομένη. Αν ήξερε ότι σχεδίαζα να φτιάξω μια κακόγουστη πριαπική κωμωδία βασιζόμενος στο επάγγελμά της, δε θα μου είχε προσφέρει την εμπιστοσύνη της, πόσο μάλλον το κρεβάτι της.

Αυτό που την ενόχλησε ιδιαίτερα ήταν το επίγραμμα που είχα συμπιλήσει από μερικές σκόρπιες φράσεις του Τσαρλς Μπουκόφσκι – «Έτρωγα κρέας. Δεν είχα τον Θεό μου. Μ' άρεσε να γαμάω. Η φύση δε με ενδιέφερε. Δεν ψήφισα ποτέ. Μ' άρεσαν οι πόλεμοι. Η ιστορία βαρεμάρα. Οι ζωολογικοί κήποι βαρεμάρα».

«Πώς μπόρεσες να τα γράψεις αυτά για μένα;» ρωτούσε.

Της έγραψα ένα γράμμα όπου της εξηγούσα πως δεν είχε να κάνει με κείνην. Οι παρατηρήσεις μου δεν αποδίδονταν σε οποιονδήποτε ζώντα άνθρωπο. Όποιες απόψεις υπήρχαν στο βιβλίο μου ήταν οι απόψεις του χιμπατζή, του Κυνηγάρη. Κι αν δεν μπορούσε αυτός να πει για τη βαρεμάρα στους ζωολογικούς κήπους, τότε ποιος μπορούσε;

Αλλά δε χαμπάριαζε η Μισνά από λογοτεχνία. Και ποιος πια; Κάθε «εγώ» στο μυθιστόρημα το έπαιρνε προσωπικά και συνεπώς υπέθετε ότι κάθε σκέψη που εκφραζόταν στις σελίδες μου υποτίθεται πως ήταν δική της. «Εσύ ειδικά ξέρεις ότι για μένα δεν είναι καθόλου βαρεμάρα οι ζωολογικοί κήποι», μου έγραφε. «Αυτό είναι που με πονάει».

Βύθισα το πρόσωπο στο επιστολόχαρτό της. Η μυρωδιά από το μέρος των πιθήκων με έφερε στα πρόθυρα της τρέλας από

πόθο, αν και ήμουν παντρεμένος με τη Βανέσα τότε. Και η Βανέσα, μολονότι ούτε που είχε πλησιάσει ζωολογικό κήπο, με έφτανε στα πρόθυρα της τρέλας από πόθο. Σ' αυτή μύριζα τη μητέρα της.

Το *Ποιος τον πίθηκο*; πέρασε στη βραχεία λίστα για ένα μικρό βραβείο που χορηγούσαν οι κληρονόμοι ενός εργοστασιάρχη του Λανκασάιρ, στον οποίο άρεσε η ντόπια λογοτεχνία και η διακριτική πορνογραφία, ενώ επελέγη από το διευθυντή της βόρειας έκδοσης του *Big Issue* ως το κατ' αυτόν Βιβλίο της Χρονιάς. Ακόμα και οι άστεγοι, ως φαίνεται, αναγνώριζαν κάτι από την ουσιώδη τους φύση στο μυθιστόρημά μου. Μετά ξέπεσε στο λογοτεχνικό ισοδύναμο εκείνων των ίδιων ποτισμένων στα κάτουρα κατωφλιών στα οποία οι άστεγοι έστρωναν τα χαρτονένια τους κρεβάτια – η μαύρη τρύπα, γνωστή ως μαύρη λίστα.

Ενώ θα μπορούσα να χαρτογραφήσω με μια κιμωλία το Τσίπινγκ Νόρτον για να ανιχνεύσω τη στιγμή που εμφανίστηκε η κλεπτομανία εξαιτίας του επαγγελματικού μου στρες – από το ίδιο μου το λάθος να ενδώσω στην ύβριν του να υποθέτω ότι θα γοήτευα μια λέσχη ανάγνωσης, αλλά το στρες είναι στρες, όποιος κι αν φταίει γι' αυτό– δε γινόταν να καμώνομαι ότι και κατ' άλλους τρόπους δε συμπεριφερόμουν αλλόκοτα. Μασούλιζα τα νύχια των χειρών μου, τραβούσα τρίχες από το μουστάκι μου, έβγαζα πέτσες από τα δάχτυλά μου. Όταν ένας παπαγάλος στο κλουβί του κάνει το ψιττακικό ισοδύναμο ενός ή όλων αυτών των πραγμάτων, μου είπε η Μισνά, διαγιγνώσκουν ότι έχει κατάθλιψη ή άνοια. Ανοίγεις το κλουβί και τον αφήνεις να πετάξει. Αν κι έχει πιθανόν ξεχάσει τι σήμαινε η ελευθερία που έχει χάσει.

Κι εγώ τα ίδια. Αν είχε ανοίξει κάποιος το κλουβί μου, δε θα ήξερα κατά πού να πετάξω. Καλά, θα ήξερα: θα είχα πετάξει προς της μητέρας της γυναίκας μου το μέρος. Αλλά πάλι, αυτή δεν ήταν ο σκοπός μου. Ήταν η παρηγοριά μου για το ότι έχω χάσει το σκοπό μου. Από σκοπού εννοώ, αναγνώστες.

Δεν ήμουν ο μόνος. Κανένας δεν είχε αναγνώστες. Αλλά κάθε

συγγραφέας παίρνει προσωπικά την απώλεια αναγνωστών. Οι δικοί σου αναγνώστες είναι αυτοί που έχουν χαθεί.

Όταν δεν έχεις αναγνώστες να τους απευθυνθείς, απευθύνεσαι στον εαυτό σου. Να άλλος ένας τρόπος μέσω του οποίου φερόμουν αλλόκοτα: ήμουν αυτο-επικοινωνιακός, προφέροντας λέξεις προς κανέναν συγκεκριμένα και δίχως να συνειδητοποιώ πάντα ότι το κάνω. Κουνούσα τα χεῖλη μου χωρίς αποτέλεσμα, και σίγουρα χωρίς την ελπίδα να ξεκινήσω κάποια συζήτηση, συνήθως σε δίχως κατεύθυνση περιπάτους στο Νότινγκ Χιλ και στο Χάιντ Παρκ –επειδή είχα μετακομίσει στα νότια λόγω της πρώιμης, ψευδαισθησιακής επιτυχίας μου– χωρίς συνείδηση του κόσμου, εκτός κι αν τύχαινε να βρεθώ έξω από ένα βιβλιοπωλείο, στη βιτρίνα του οποίου δεν έβλεπες κανένα από τα βιβλία μου. Ένας συγγραφέας ο οποίος θεάται να κουνάει τα χεῖλη του έξω από ένα βιβλιοπωλείο που δε διαθέτει τίτλους του θεωρείται αυτομάτως ότι αρθρώνει απειλές και κατάρες ή ακόμα κι ότι σχεδιάζει εμπρησμό, και δεν ήθελα να πιστεύουν οι άνθρωποι ότι τα πράγματα είχαν πάει τόσο άσχημα για μένα.

Ό,τι κι αν φαινόταν, δε μιλούσα, έγραφα. «Στοματικό Γράψιμο» θα πρέπει να το πούμε, φαντάζομαι – το να δοκιμάζω τον ήχο φράσεων όταν βρισκόμουν οπουδήποτε δεν μπορούσα να τις γράψω. Αυτό λέγεται «Έχω ένα βιβλίο στα σκαριά», αλλά το ανησυχητικό μέρος ήταν ότι το βιβλίο που είχα στα σκαριά ήταν σχετικά με ένα βιβλίο που είχα στα σκαριά σχετικά με κάποιο συγγραφέα που έγραφε στοματικά σχετικά με το πόσο ανησυχούσε για το στοματικό γράψιμο. Κι αυτό συμβαίνει όταν είσαι βαθιά μέσα στα σκατά ως συγγραφέας – όταν οι ήρωες των μυθιστορημάτων σου είναι μυθιστοριογράφοι που ανησυχούν για το ότι οι ήρωες των μυθιστορημάτων τους είναι μυθιστοριογράφοι που ξέρουν πως είναι βαθιά μέσα στα σκατά.

Δεν είναι ανάγκη να είσαι ψυχίατρος για να καταλάβεις ότι το να κλέβεις το ίδιο σου το βιβλίο συμβολίζει το να κοιμάσαι με την πεθερά σου. Βοηθήστε με κάποιος, έλεγα.

Ο συγγραφέας Γκάι Ήιμπλμαν ζει σαν όμηρος της συζύγου του, Βανέσας, μιας εκθαμβωτικά όμορφης κοκκινομάλλας που είναι αυταρχική, ευέξαπτη και έτοιμη για καβγά. Το πρόβλημα για τον Γκάι, όμως, είναι ότι ζει σαν όμηρος και της Πόπι, της γοητευτικής πεθεράς του. Μοιάζοντας πιο πολύ με αδερφές παρά με μίνα και κόρη, οι δύο γυναίκες συνιστούν ένα θυελλώδες δίδυμο που του εμπνέει τις πιο απίθανες ιστορίες, αλλά δεν τον αφήνει να συγκεντρωθεί αρκετά ώστε να γράψει έστω και μία από αυτές.

Έτσι κι αλλιώς κανένας δε διαβάζει τα έργα του Γκάι. Κανένας δε διαβάζει γενικά. Ο Γκάι φοβάται ότι το διάβασμα είναι ξοφλημένη υπόθεση. Ο εκδότης του –που φοβόταν το ίδιο πράγμα– έχει αυτοκτονήσει. Ο ατζέντης του, όπως όλοι οι ατζέντηδες, κρύβεται. Στο μεταξύ η Βανέσα γράφει ένα δικό της μυθιστόρημα, και ο Γκάι φρίττει με τις συνέπειες μιας πιθανής συγγραφικής της επιτυχίας.

Με αφειρητία την προσωπική απογοήτευση και την παγκόσμια απόγνωση, ο Γκάι αναρωτιέται αν είναι καιρός να δώσει στην αγάπη του για την ωραία πεθερά του μιαν άλλη, ερωτική διάσταση. Η λογοτεχνία μπορεί να έχει πεθάνει, αλλά η ερωτική επιθυμία είναι ολοζώντανη. Και ο Γκάι ελπίζει ότι μέσα από αυτή την επιθυμία θα προκύψει άλλο ένα σπουδαίο βιβλίο.

Οργισμένο, εδωχειακό, αγενές, η ΑΣΤΙΚΗ ΖΩΟΛΟΓΙΑ είναι ένα μυθιστόρημα για την αγάπη – την αγάπη για τη γυναίκα, τη λογοτεχνία, το γέλιο.

Μια από τις πιο καλές στιγμές ενός από τους πιο σπαρακτικά ασείους συγγραφείς της εποχής μας.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.
ΤΑΤΟΪΟΥ 121, 144 52 ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΤΗΛ.: 210 28 04 800 • FAX: 210 28 19 550
www.psichogios.gr • e-mail: info@psychogios.gr

ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΕ: 11701

Ε Σ Ε Ι Σ Κ Ι Ε Μ Ε Ι Σ Π Α Ν Τ Α Σ ' Ε Π Α Φ Η